

**အရှင်မဟာဓမ္မပါလ (အေဒီ ၆-ရာစု နှောင်းပိုင်း)
သုတ္တန်ဋီကာကျမ်းပြု**

အဋ္ဌကထာ ဋီကာကျမ်းပြု

နှောင်းခေတ် အဋ္ဌကထာဋီကာ ကျမ်းများ၌ အာစရိယဓမ္မပါလဟူသော အမည်ဖြင့် လေးစားစွာ ဂုဏ်ပြုခံရသည့် အရှင်ဓမ္မပါလသည် အဋ္ဌကထာ နှင့် ဋီကာကျမ်းပေါင်း များစွာကို ရေးသားခဲ့သည်။ အရှင်မြတ်အား အရှင် မဟာဗုဒ္ဓယောသ ပြီးနောက် ဒုတိယ အဋ္ဌကထာဆရာကြီး အဖြစ် ထေရဝါဒပုဂ္ဂိုလ်တို့က ပညာရှင်များက လေးစားကြသည်။ အရှင်မြတ်သည် ဥဒါန၊ ဣတိဝုတ္တက၊ ဝိမာနဝတ္ထု၊ ပေတဝတ္ထု၊ ထေရဂါထာ၊ ထေရီဂါထာ၊ စရိယာပိဋကနှင့် နေတ္ထိပကရဏ ပါဠိတော်များ၏ အဋ္ဌကထာများနှင့် ပရမတ္ထမဇ္ဈိမသုတ္တန်၊ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂမဟာဋီကာ၊ ဒီယနိကာယ်၊ မဇ္ဈိမနိကာယ်၊ သံယုတ္တနိကာယ် အဋ္ဌကထာတို့၏ ဋီကာများနှင့် နေတ္ထိဋီကာ၊ ဇာတကဋီကာများကို ရေးခဲ့သည်။ ဂန္ထဝံသကျမ်း၌ အရှင်မြတ်၏ ကျမ်းစာအဖြစ် ဖော်ပြသည့် ပုဒ္ဓဝံသဋီကာနှင့် အဘိဓမ္မ အနုဋီကာကိုမူ အရှင်မြတ်၏ ကျမ်းစာအဖြစ် ခေတ်သစ် သုတေသီအချို့က လက်မခံလိုဘဲ ရှိကြသည်။ သဒ္ဓနိတိကျမ်း၌ သစ္စသင်္ခေပကျမ်းပြု အရှင်ဓမ္မပါလကို အာစရိယဓမ္မပါလဟု လေးစားစွာဆို၍ ပုဂံ အရှင်အဂ္ဂဝံသအနေဖြင့် အဋ္ဌကထာဋီကာ ကျမ်းပြု အရှင်မဟာဓမ္မပါလကိုပင် ရည်ညွှန်းဖွယ် ရှိသည်။

အဋ္ဌကထာကျမ်းများ

နေတ္ထိအဋ္ဌကထာ မှတစ်ပါး ကျန်အဋ္ဌကထာ ကျမ်းများကို အရှင်မြတ်က ပရမတ္ထဒီပနီ ဟု အမည်ပေးခဲ့သည်။ သို့ရာတွင် သက်ဆိုင်ရာ ပါဠိတော်၏ အမည်ဖြင့်သာ ပို၍ ထင်ရှားပုံရသည်။ နေတ္ထိပကရဏ အဋ္ဌကထာကိုမူ

နေတ္ထိပကရဏသ အတ္ထသံဝဏ္ဏနာ-ဟု သာမန်သာ ဆိုခဲ့သည်။ ပါရိပိုဒ် ဖွင့်ဆိုချက်များကို ချန်ထားခဲ့သည်မှ တစ်ပါး မဟာဝိဟာရဝါသီ မထေရ် တို့၏ ပို့ချစဉ်ကို မကျော်လွန်ဘဲ စီရင်မည် ဖြစ်ကြောင်း အရှင်မြတ် ရေးသားသော အဋ္ဌကထာကျမ်း အားလုံး၏ ပဏာမ၌ ဝန်ခံထားသည်။ ယင်း နောက် သက်ဆိုင်ရာ ပါဠိတော်မှ ရွေးချယ်ထားသည့် စကားလုံးများကို ဖွင့်ဆိုသည်။

ထေရဂါထာအဋ္ဌကထာ အစတွင် ထေရထေရီ နှစ်ခုလုံးနှင့် ဆိုင်သည့် ပဏာမကို ရေးခဲ့သည်။ စရိယာပိဋက အဋ္ဌကထာပဏာမ၌ ပုဒ္ဓရှင်တော်မြတ် ပုဒ္ဓဝင်ဖြစ်စဉ်များကို ဟောကြားရသည့် အကြောင်းရင်းကို အနှစ်ချုပ် ဖော်ပြသည်။ နေတ္ထိအဋ္ဌကထာ ပဏာမ၌လည်း အရှင်မဟာကဏ္ဍာယ၏ ရှေးဆုတောင်းကို အနှစ်ချုပ်ဖော်ပြမှု ပါဝင်သည်။ နေတ္ထိအဋ္ဌကထာကို အရှင်ဓမ္မရက္ခိတ တောင်းပန်၍ ရေးသားကြောင်း ဖော်ပြပြီး ကျန်အဋ္ဌကထာ ကျမ်းများကိုမူ တောင်းပန်သူမရှိဘဲ 'သဟသံဝဏ္ဏနယသ္မာ၊ ရေတေ သတ္ထုသာသနံ = ပါဠိတော်များ၌ အဖွင့်ကျမ်းရှိလျှင် သာသနာတော် တည်တံ့ကြောင်း ဖြစ်သည်'ဟု ခံယူလျက် မိမိစေတနာ အလျောက် ရေးသားခဲ့ဖွယ်ရှိသည်။

နိကာယ်ဋီကာကျမ်းများ

ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂမဟာဋီကာ မှတစ်ပါး သုတ္တန်ဋီကာများကို လီနတ္ထပကထာသနာဟု အမည်ပေးခဲ့သည်။ ဒီယနိကာယ်ဋီကာ နိဂုံး၌ နှောင်းခေတ် ပုဂ္ဂိုလ်များ ရေးခဲ့ပုံရသည့် 'ဒီယနိကာယ်ဋီကာ ရစ်တာစရိယဓမ္မပါလေန = ဒီယနိကာယ်ဋီကာကို အရှင်ဓမ္မပါလထေရ် ရေးသည်'ဟု ဖော်ပြသည်မှ တစ်ပါး ထိုဋီကာကြီးများ၌ ပဏာမနှင့် နိဂုံးများပင် မပါရှိပေ။ သို့ရာတွင် အစဉ်အလာအရော ခေတ်သစ် ပညာရှင်များကပါ ယင်းနိကာယ် ဋီကာများကို အာစရိယဓမ္မပါလ ရေးခဲ့ကြောင်း လက်ခံကြသည်။

ဤဇီကာများ၌ အခြားမည်သည့် နေရာတွင်မှ မတွေ့ရသည့် တန်ဖိုးကြီးမားသည့် ဖွင့်ဆိုချက်များ ပါရှိသည်။ သို့ဖြစ်၍ ရှေးခေတ် သီရိလင်္ကာ၏ ဘာသာစကား၊ သမိုင်း၊ ဘာသာရေးနှင့် လူမှုရေးတို့ကို လေ့လာရာ၌ ချန်မထားသင့်သော ကျမ်းဂန်များ ဖြစ်သည်။ ထို့ပြင် ဤဇီကာတို့၌ တွေ့ရသည့် ဖော်ပြချက်များမှာ ထိုခေတ် ထိုအချိန်က ကျမ်းပြုပုဂ္ဂိုလ် အနေဖြင့် ရနိုင်သော်လည်း ယခုအခါ မရနိုင်တော့သည့် များစွာ ရှေးကျသော အချက်အလက်များ ပါရှိကြောင်း ပညာရှင်တို့ ဆိုကြသည် ။

ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂမဟာဇီကာ

ဤဇီကာကို အရှင်မြတ်ကိုယ်တိုင်က ပရမတ္ထမဇ္ဈိသာဟု အမည်ပေးခဲ့သည်။ ပရမတ္ထမဇ္ဈိသာသည် အလွန်ရှေးကျပြီး ကျမ်းစာ၌ ဖော်ပြသည့် ရှားရှားပါးပါး အချက်အလက် များကြောင့်လည်း စာပေတန်တန်ဖိုး ကြီးမားသော ဇီကာကျမ်း ဖြစ်သည်။ ဤကျမ်း၌ နိကာယ် အဋ္ဌကထာကြီးများ အပြင် အဘိဓမ္မာဝတာရနှင့် သုမတာဝတာရကျမ်း (ယခုအခါ သုမတာဝတာရကျမ်းကို မတွေ့နိုင်တော့ချေ) တို့ကို ရည်ညွှန်းထားသည်။ 'နပကရကန္တရံ ဝါ အဘိဓမ္မာဝတာရ သုမတာဝတာရာဒိ ဝိယ။ တာသံယေဝ ပန သုမင်္ဂလဝိလာသိနီ အာဒိနံ ဝိသေသဘူတာ' (ဝိသုဒ္ဓိ-ဇီ ၁၊ ၂)။

ရှေးကျသော ကျမ်းဂန်ဖြစ်၍လည်း ဝိသုဒ္ဓိမဂ်၌ ပယ်သည့်အချက်များ ပါရှိသည့် ကျမ်းစာနှင့် ကျမ်းပြုပုဂ္ဂိုလ်၏ အမည်တို့ကို ဖော်ထုတ်ပေးနိုင်ခဲ့သည်။

တတြ ပုရိမာ တာဝ တိသော စရိယာ ပုဗ္ဗာစိဏ္ဏနိဒါနာ ဓာတု ဒေါသနိဒါနာ စာတိ ဧကစ္စေ ဝဒန္တိ (ဝိသုဒ္ဓိ ၁၊ ၉၈)။

ဧကစ္စေတိ ဥပတိဿထေရံ သန္ဓာယာဟ။ တေန ဟိ ဝိမုတ္တိမဂ္ဂေ တထာ ဝုတ္တံ (ဝိသုဒ္ဓိ-ဇီ ၁၊ ၁၂၃)။

(ဝိသုဒ္ဓိမဂ် စကားရပ်၌ ပါသည့်) ဧကစ္စေ-ဟူသည် အရှင်ဥပ

တိဿထေရ်ကို ရည်ရွယ်သည်။ အကြောင်းမူ (ထိုအရှင်ဥပတိဿ စီရင်သည့်) ဝိမုတ္တိမဂ္ဂ ကျမ်း၌ (အရှင်ဗုဒ္ဓယောသ) ဆိုတိုင်း တွေ့ရသောကြောင့် ဖြစ်၏။

ထို့ပြင် အချို့နေရာ၌ ဝိုက်တစ်ပါး၏ အယူကို အတိအကျ ထုတ်ပြနိုင်သည် -

ယေသန္တိ အဘယဂိရိဝါသိကေ သန္ဓာယာဟ။ တေ ဟိ ဓုတင်္ဂီ နာမ ပညတ္တိတိ ဝဒန္တိ (ဝိသုဒ္ဓိ-ဇီ ၁၊ ၁၀၄)။

ယေသံ-ဟူသည် အဘယဂိရိဝါသိ ဝိုက်သားတို့ကို ရည်ရွယ်၏။ ထိုအရှင်တို့ အလို ဓုတင်္ဂီဟူသည် ပညတ်တည်းဟု ဆိုကြ၏။

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်၌ ယေသံ-ဟု သာမန် ပြသည်ကို အဘယဂိရိဝါသိများကို ရည်ရွယ် ကြောင်းနှင့် ယင်းတို့၏ အယူအဆကို အတိအကျ ထုတ်ပြနိုင်သည်ကို တွေ့ရသည်။ ပရမတ္ထမဇ္ဈိသာကို ရေးသားရန် တောင်းပန်သူ မထေရ်၏ အမည်နှင့် ပတ်သက်၍ ပဏာမဂါထာတွင် မြန်မာမူ သီရိလင်္ကာမူ နှစ်ခုလုံး ကွဲပြားမှု မရှိ။

အဇ္ဈေသိတော ဒါဌာနာဂ-ထေရေန ထိရစေတသာ' ဟုရှိသည်။

နိဂုံးဂါထာတွင် မြန်မာမူ၌-

အာယာစိတော သိဒ္ဓဂါမ-ပရဝေဏနိဝါသိနာ။

ထေရေန ဒါဌာနာဂေန' ဟုရှိပြီး

သီရိလင်္ကာမူ၌-

အာယာစိတော သိတ္ထဂါမ-ပရဝေဏနိဝါသိနာ။

ထေရေန နာဂဒဋ္ဌေန'ဟု မူကွဲလျက်ရှိသည်။

သို့ရာတွင် သီဟိုဠ်ပညာရှင်များ ကိုယ်တိုင်က အရှင်ဒါဌာနာဂဟူသော မထေရ် တစ်ပါးတည်းကို ရည်ညွှန်းခြင်း ဖြစ်နိုင်သည်ဟု ဆိုကြသည်။ ဆဋ္ဌသံဂါယနာ ခေတ်က ညောင်ရမ်းဆရာတော်ကြီး ပြုစုသည့်

နမက္ကာရဋီကာကျမ်းတွင် ဇာတကဋီကာကို ကိုးကား ဖော်ပြသဖြင့် မြန်မာ နိုင်ငံ၌ ယင်းဋီကာ ကျမ်း၏ပေမူ သို့မဟုတ် ပုံနှိပ်မှုရှိမည်မှာ သေချာသည်။ ထို့ပြင် ယင်းကျမ်းကို အရှင်ဓမ္မပါလ ပြုစုသည့် အနေမျိုး ဖော်ပြသည်။ (အာစိယဓမ္မပါလထွေရေန ကတာယ ထေရဋ္ဌကထာယ ဝုတ္တဝစနံ ဇာ- တကဋီကာယ ဝုတ္တဝစနံ (နမက္ကာရဋီ၊ စာ- ၉၄)။

အဘိဓမ္မ အနုဋီကာနှင့် အရှင်မဟာဓမ္မပါလ

ဆရာစဉ်ဆက် မှတ်သားချက်များမှာ အလွန်တန်ဖိုးရှိကြောင်း ခေတ်သစ် သုတေသီတို့ ကောင်းစွာ သဘောပေါက်ကြသည်။ သို့ရာတွင် တစ်ခါတစ် ရံ၌မူ ၎င်းတို့သည် အစဉ်အလာအဆိုကို လက်မခံလိုဘဲ ရှိကြပြန်သည်။ ဤစာတမ်းတွင် အဘိဓမ္မ အနုဋီကာကို အရှင်ဓမ္မပါလ၏ကျမ်း စာရင်း၌ မဖော်ပြလိုဘဲ သီရိလင်္ကာ အစဉ်အလာနှင့် ခေတ်သစ် သုတေသီတို့ နောက်သို့ လိုက်ထားသည်။ အကြောင်းမူ အနုဋီကာ၌ တွေ့ရသည့် ဖော် ပြချက်ကြောင့် ဖြစ်သည်။ ကာမေသုမိစ္ဆာစာရ-အဖွင့်တွင် သုတ္တန်ဋီကာ (မ-ဋီ ၁၊ ၃၀၂။ ဒီ-ဋီ ၃၊ ၂၆၃။ သံ-ဋီ ၁၊ ၁၄၂)တို့၌ 'အလိုတူ ကျူးလွန်ရာ မှာ အင်္ဂါသုံးရပ်၊ အလိုမတူရာမှာ အင်္ဂါ ၃ ရပ်၊ တူရာပေါင်း အင်္ဂါ ၄ ရပ်ဟု မှတ်ရမည် (အတ္တနော ရုစိယာ ပဝတ္တိတဿ ဝသေန တယော၊ ဗလက္ကာ- ရေန ပဝတ္တိတဿ ဝသေန တယော တိ သဗ္ဗေပိ အဂ္ဂဟိတဂ္ဂဟဏေန စတ္တာရော သမ္ဘာရာ)'ဟု ဖွင့်ဆိုသည်။

အဘိဓမ္မာ အနုဋီကာတွင် အထက်ပါ အဆိုကို မနှစ်သက်ကြောင်း တွေ့ရသည် 'အမျိုးသားများကို ရည်ညွှန်းပြီး အများဆုံး အင်္ဂါလေးရပ်ဟု ဆိုခြင်းဖြစ်၏။ သို့မဟုတ်ပါက မိန်းမက ယောက်ျားကိစ္စကို ပြုသောအခါ ယောက်ျားက လုံ့လ မပြုသောကြောင့် (ထိုယောက်ျား) မိစ္ဆာစာရ မဖြစ်ဟု အဓိပ္ပာယ် သက်ရောက်သွားမည်။ အချို့ဆရာတို့ကား "အလိုတူ ကျူး လွန်ရာမှာ အင်္ဂါသုံးရပ်၊ အလို မတူရာမှာ အင်္ဂါ ၃ ရပ်၊ တူရာပေါင်း အင်္ဂါ ၄

ရပ်ဟု မှတ်ရမည်"ဟု ဆိုကြ၏။ ဆင်ခြင်၍ ယူပါကုန် (ကေစိ ပန အတ္တ- နော ရုစိယာ ပဝတ္တိတဿ တိကံ အင်္ဂါနိ၊ ဗလက္ကာရေန ပဝတ္တိတဿ တိကံတိ သဗ္ဗာနိ အဂ္ဂဟိတဂ္ဂဟဏေန စတ္တာရိတိ ဝဒန္တိ၊ ဝိမံသိတွာ ဂဟေတဗ္ဗံ၊ အနဋီ ၁၊ ၈၉)။ တစ်ဖန် ဝိဘင်္ဂအနုဋီကာ (အနဋီ ၂၊ ၁၈၅)၌ အရှင်ဓမ္မပါလ၏ နေတ္တိအဋ္ဌကထာကို ညွှန်းထားပြန်သည်။ ဤဖော်ပြချက် များအရ သုတ္တန်ဋီကာနှင့် နေတ္တိအဋ္ဌကထာများထက် အဘိဓမ္မာ အနုဋီ- ကာက နောက်ကျကြောင်း ဆိုနိုင်သည်။

မဇ္ဈိမပဏ္ဏာသဋီကာ (မ-ဋီ ၂၊ ၈၇)၌ မူလဋီကာ (မူလ-ဋီ ၂၊ ၃၅)ကို ညွှန်းဆိုခြင်း၊ သံယုတ္တဋီကာ (သံ-ဋီ ၁၊ ၂၂၁)၌ မူလဋီကာ (မူလ-ဋီ ၁၊ ၁၉)ကို ညွှန်းဆိုခြင်း (ဦးဂိုအင်ကာ စီဒိရွမ်၌ အနုဋီကာ နိဒါနကထာ အဖွင့် ကို ညွှန်းသည်ဟု ဖော်ပြသော်လည်း သံယုတ္တဋီကာ၌ အဘိဓမ္မဋီကာယံ- ဟု သာမန်သာဆိုပြီး ဖော်ပြချက်လည်း ပါရှိသောကြောင့် မူလဋီကာကို လည်း ညွှန်းနိုင်သည်)နှင့် ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂမဟာဋီကာ (ဝိသုဒ္ဓိ-ဋီ ၁၊ ၁၂၀)၌ သံယုတ္တဋီကာကို ညွှန်းဆိုခြင်းတို့ကြောင့် ကျမ်းစာစဉ်ကို မူလဋီကာ၊ သုတ္တန်ဋီကာ၊ မဟာဋီကာ၊ အနုဋီကာဟု ဆိုနိုင်ရာသည်။ အနုဋီကာကျမ်း ပြုပုဂ္ဂိုလ်အား အရှင်အာနန္ဒာ၏တပည့် စူဠဓမ္မပါလဟုဆိုရန်မူ နောက်ထပ် လေ့လာရဦးမည် ဖြစ်သည်။

အဖွင့်တူသည့် နေရာများ၌ ဝေါဟာရ၊ ပဒ၊ သဒ္ဓါနှင့် အဓိပ္ပာယ်တို့ကို နှိုင်းယှဉ် နိုင်လျှင် မည်သည့်ကျမ်းက မည်သည့်ကျမ်းကို မှီငြမ်းပြုကြောင်း သို့မဟုတ် တစ်ဦးတည်း၏ လက်ရာ ဟုတ်မဟုတ် ဟူသည်ကို ပါဠိကျမ်း ကျင် ပညာရှင်များ မှန်းဆိုနိုင် ဖွယ်ရှိပြီး ပိုမိုတိကျသည့် အဖြေတစ်ရပ် ထွက်လာနိုင်မည်ဟု ယူဆပါသည်။

ကျမ်းပြုခေတ်

အရှင်မဟာဓမ္မပါလ ရေးသားသော ကျမ်းဂန်စာကိုယ်များ၌ ကျမ်းပြုနှစ်နှင့်

အရှင်မြတ် ပေါ်ထွန်းရာ ခေတ်ကို ခန့်မှန်း၍ ရနိုင်သည့် သဲလွန်စတစ်စုံ တစ်ရာ မပါရှိပေ။ ပညာရှင်တို့၏ ဖော်ပြချက်မှာ ဆရာတစ်ယောက်နှင့် တစ်ယောက် အယူအဆမတူဘဲ ခြားနားစွာ ဆိုကြသည်။ ယေဘုယျအားဖြင့် အရှင်ဓမ္မပါလကို အရှင်မဟာဗုဒ္ဓယောထက် အနည်းငယ်သာ နောက်ကျသည်ဟု ယူဆထားကြသည်။ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂမဟာဋီကာနှင့် နိကာယ်ဋီကာများက ယင်းအချက်ကို ဖော်ပြလျက်ရှိသည်။ သီဟိုဠ်ဆရာတော် အဂ္ဂမဟာပဏ္ဍိတ အေပီဗုဒ္ဓဒတ္တ မထေရ်က အာစရိယ ဓမ္မပါလကို အေဒီ ၁၀-ရာစုခန့်ဟု အဆိုပြုခဲ့သည်။ ယင်းသို့ အဆိုပြုခြင်းမှာ (အရှင်ဓမ္မပါလအား ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂမဟာ ဋီကာကို ရေးသားရန် တောင်းပန်သူ) သိဒ္ဓါဂါမ ပရိဝေဏ ကျောင်းနေ အရှင်ဒါဌာနာဂမထေရ်အား စတုတ္ထမြောက် မဟိန္ဒမင်း(အေဒီ ၉၇၆)ကို အဘိဓမ္မာတရားကို ဟောရန် တာ ဝန်ပေးခံရသည့် (မဟာဝံသာ ၄၄-အခန်း၊ ၆-ဂါထာ) အရည်ဝါသီဒါဌာနာဂ မထေရ်နှင့် တူသည်ဟူသော ယူဆချက်အပေါ် အခြေခံ၍ ဆိုခြင်းဖြစ်သည်။ ထို့ပြင် အရှင်ဒါဌာနာဂ မထေရ် သီတင်းသုံးသည့် သိဒ္ဓါဂါမပရိဝေဏ ကျောင်းကိုလည်း စတုတ္ထမြောက် သေနမင်း (၉၄၈-၉၆၁) လှူဒါန်းသည့် (၄င်း၊ ၃၆-ဂါထာ) သိတ္တဂါမပရိဝေဏနှင့် အတူတူဟုလည်း ထိုမထေရ်က ယူဆခဲ့သည်။ ယင်းယူဆချက်အရ အရှင်ဓမ္မပါလခေတ်ကို အေဒီ ၁၀-ရာစုဟု ထိုဆရာတော်က ခန့်မှန်းလိုသည်။

သို့ရာတွင် ထိုဆရာတော်၏ယူဆချက် မခိုင်လုံသေးချေ။ အကြောင်း မူနာမည် တူသော်လည်း ယုတ္တိမရှိသောကြောင့် ဖြစ်သည်။ အရှင်ဓမ္မပါလအား ပရမတ္ထမဇ္ဈိသာ(ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂမဟာဋီကာ)ကို ရေးသားရန် တောင်းပန်သူ အရှင်ဒါဌာနာဂမထေရ်မှာ ထိုထက်စောနိုင်ပြီး မဟိန္ဒမင်းအား အဘိဓမ္မာဟောကြားရန် တာဝန်ကျသူ အရှင်ဒါဌာနာဂထေရ်နှင့် တစ်ခြားစီသာ ဖြစ်ဖွယ်ရှိသည်။ အရှင်ဗုဒ္ဓဒတ္တမထေရ်၏ ဖော်ပြချက်အရမှာ သိဒ္ဓါဂါမ နှင့် သိတ္တဂါမ အရည်ဝါသီ ဒါဌာနာဂနှင့် ပရိဝေဏဝါသီ ဒါဌာနာဂ ဖြစ်

သဖြင့် အမည်နာမပင် အတိအကျ တူသည် မဟုတ်ပေ။ တူသည် ဆိုလျှင် တောင် နောက်ကျမှ ထိုနေရာတွင် ပြန်လည် တည်ဆောက်သော ပရိဝေဏ အသစ်သာ ဖြစ်ဖွယ်ရှိသည်။

ပေါလုန္နရဝ (ပုလတ္တိ)မြို့၏ မြောက်ဘက် တမန်ကချူဝမြို့ ကန္တကာချူ အရပ်မှ ကျောက်တောင်တစ်ခု၌ သီဟိုဠ်ဘုရင် ပထမဥပတိဿမင်း (၃၆၅-၄၀၇) ရေးထိုးခဲ့သော ကျောက်စာတွင် မဟာစိတန ကာရက ကျောင်းတိုက် (Mahacita-nakaraka Vihara)အတွင်း ထို(ပထမ ဥပတိဿမင်း)မင်း တည်ခဲ့သော စေတီတစ်ဆူအကြောင်း ရည်ညွှန်း ဖော်ပြထား၏။ အဆိုပါ (မဟာစိတနကာရက) ကျောင်းတိုက်သည် မဟာဝံသ၌ ဖော်ပြသည့် သိတ္တဂါမ ကျောင်း(သစ်) ဖြစ်ဖွယ်ရှိသည်။

အေပီ ဗုဒ္ဓဒတ္တ၏အဆို မခိုင်လုံသေးသော်လည်း သုတေသီအများစု လက်ခံ သဘောတူသည့် အရှင်ဓမ္မပါလ ပေါ်ထွန်းရာခေတ် အတိအကျ သတ်မှတ်ချက်ကိုလည်း မရရှိသေးပေ။ အချို့က အေဒီခြောက်စု နှောင်းပိုင်းဟု ယူဆကြသည်။ ယင်းအယူအဆမှာ နီးစပ်ဖွယ်ရှိသည်။ ပဋိသန္ဓိဒါမဂ္ဂအဋ္ဌထာ၌ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂအဆိုကို ဝေဖန်သည့် ဖော်ပြချက်အချို့ ပါရှိရာ အရှင်ဓမ္မပါလက ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂမဟာဋီကာ၌ ပဋိသန္ဓိဒါမဂ္ဂ အဋ္ဌထာအဆိုကို ပြန်လည်ချေပ ရေးသားသည်ကို တွေ့ရသည်။ ထို့ကြောင့် သဒ္ဓမ္မပုဂ္ဂာသနီ (ပဋိသန္ဓိဒါမဂ္ဂအဋ္ဌကထာ)ကို ရေးသားခဲ့သည့် အရှင်မဟာနာမထက် နောက် ကျသည်မှာ သေချာသည်။ သဒ္ဓမ္မပုဂ္ဂာသနီကျမ်းကို ယင်းကျမ်း၏ နိဂုံးအဆိုအရ ပထမ မောဂ္ဂလ္လာနမင်း (အေဒီ ၄၉၅-၅၁၃) ကွယ်လွန်ပြီးနောက် သုံးနှစ်အကြာ (အေဒီ ၅၁၆)တွင် ရေးသားပြီးစီးကြောင်း သိရသည်။ သို့ဖြစ်၍ အရှင်ဓမ္မပါလသည် အေဒီ-၆ ရာစု ပထမပိုင်းထက် မစောနိုင်တော့ချေ။

အကယ်၍ မူလဋီကာကျမ်းပြု အရှင်အာနန္ဒာ၏တပည့် စူဠဓမ္မပါလ မထေရ်က အဘိဓမ္မ အနုဋီကာကို ရေးသည် ဆိုလျှင် ဝိဘင်္ဂအနုဋီကာ၌

နေတ္တိအဋ္ဌကထာ^၇ အား ရည်ညွှန်းခဲ့သည်ကို တွေ့ရသဖြင့် အရှင်မဟာ ဓမ္မပါလသည် အရှင်အာနန္ဒာတို့ ဆရာတပည့် ပေါ်ထွန်းသည့် (ဝနရတနာ ဂိုဏ်း ပေါ်ပေါက်ချိန်ကို အခြေပြု၍ ဆိုသော) ဒုတိယ အဂ္ဂဗောဓိမင်း (၆၁၂-၆၂၂)ထက် စောသည်ဟု ဆိုနိုင်ရာသည်။ သို့ရာတွင် မဇ္ဈိမပဏ္ဍာ သဋ္ဌိကာ (မ-ဇီ ၂၊ ၈)၌ မူလဋ္ဌိကာ (ပဉ္စပကရဏဋီ၊ ၃၅)ကို ညွှန်းဆိုခြင်း ကြောင့် ဤအဆိုမှာ ယုတ္တိမရှိကြောင်း တွေ့ရသည်။ အနဋ္ဌိကာကို မဟာ ဋ္ဌိကာကျမ်းပြု အရှင်ဓမ္မပါလပင် ရေးသည်ဟုယူဆလျှင် အရှင်အာနန္ဒာ ထက် နောက်ကျရမည် ဖြစ်သည်။ သို့ဖြစ်လျှင် အရှင်အာနန္ဒာ၏ ခေတ်ကို (ဝနရတနာဂိုဏ်း ပေါ်ပေါက်ချိန်နှင့် မညီဘဲဆိုသော) အရှင်မဟာဗုဒ္ဓဇော သနှင့် မရှေးမနှောင်း အေဒီ ၄၅၀-ကျော်တွင် ပေါ်ပေါက်သည်ဟူသော ပညာရှင်အချို့ ခန့်မှန်းချက်နှင့် အရှင်ဉာဏ မောဠိ၏ အေဒီ ၅-၈ အလယ် နောက်ပိုင်း တစ်ချိန်ချိန် ဟူသော ခန့်မှန်းချက်များအရ အရှင်ဓမ္မပါလ လည်း ထိုမထေရ်နှစ်ပါးနှင့် မရှေးမနှောင်းမှာပင် ပေါ်ထွန်းကြောင်း ယူဆ နိုင်ဖွယ် ရှိသည်။ မည်သို့ ဖြစ်စေ အေဒီ ၆၄၀-၌ ဟူယင်ဆန် ကမ္ဘီပုရသို့ ရောက်သောအခါ အရှင်ဓမ္မပါလ၏ အမည်နာမနှင့် အတ္ထုပ္ပတ္တိမှာ ထို ဒေသရှိ ရဟန်းတော်များအတွင်း ရေပန်းစားနေဆဲ ဖြစ်သည်ဟူသော အ ဆိုနှင့်ကား နီးစပ်နိုင်သည်။ အဓိပ္ပာယ်မှာ အေဒီ-၆၄၀ ထက်လည်း နောက်မကျနိုင်ဟု ဆိုလိုသည်။

အရှင်မြတ်၏ မွေးရပ်ဇာတိ

အရှင်ဓမ္မပါလ ပြုစုခဲ့သည့် ကျမ်းစာများ၌ အရှင်မြတ်၏ မွေးရပ်ဇာတိနှင့် ပတ်သက်၍လည်း တစ်စွန်းတစ်စမျှ ဖော်ပြထားပေ။ ပရမတ္ထဒီပနီအဋ္ဌ ကထာများနှင့် ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂ မဟာဋ္ဌိကာ နိဂုံးတို့၌ 'ဗဒရတိတ္ထဝိဟာရ ဝါသိနာ အာစရိယဓမ္မ ပါလတ္ထေရေန ကတာ'ဟု ပါရှိသဖြင့် အဆိုပါ အဋ္ဌကထာ ဋ္ဌိကာကျမ်းများကို 'ဆီးပင်ဆိပ်ကျောင်းနေ အရှင်ဓမ္မပါလ စီရင်ခဲ့သည်'ဟု သိရသည်။ နေတ္တိအဋ္ဌကထာ နိဂုံးဂါထာ၌မူ နာဂပဋ္ဌန်မြို့ရှိ ဓမ္မာသောက

မင်း ဆောက်လုပ် လှူဒါန်းသော ကျောင်း၌ သီတင်းသုံး နေထိုင်ကြောင်း ဖော်ပြသည်။^၈ တစ်ဖန် ကျမ်းစာအဆုံးတွင် ဗဒရတိတ္ထကျောင်း၌ သီတင်း သုံးသည့် အရှင်ဓမ္မပါလကိုပင် ညွှန်းဆိုသဖြင့် ဗဒရတိတ္ထကျောင်းမှာ ဓမ္မာ သောကမင်း၏ ကောင်းမှုကျောင်းနှင့် အတူတူဟု ယူဆရသည်။ အကယ် ၍ နာမည်ကျော် သီရိဓမ္မာ အသောကမင်း ဖြစ်မှု ယင်းကျောင်းတိုက်မှာ ထိုအချိန်က အနည်းဆုံး နှစ်ပေါင်း ရှစ်ရာကျော် ကြာမြင့်ပြီ ဖြစ်သည်။

ပညာရှင်တို့၏ ဖော်ပြချက်မှာ ကွဲပြားကြသည်။ Mrs T.W. Rays Davids က 'ဓမ္မပါလသည် ဗုဒ္ဓဇောသ ပညာသင်ယူခဲ့သော တက္ကသိုလ် (မဟာဝိဟာရ ကျောင်းတိုက်) မှာပင် ပညာသင်ယူခဲ့သည်။ ကျမ်းပြုသူ နှစ်ပါးလုံးမှာ တူညီသည့် အယူအဆများ ရှိကြသည်။ တူညီသည့် ဆရာ အရှင်များကို ရည်ညွှန်းကြသည်။ ဖွင့်ဆိုသည့် နည်းစနစ် တူညီကြသည်။ ဝေါဟာရဗေဒနှင့် ဝေါဟာရသမိုင်းဆိုင်ရာ အတတ်ပညာတွင် ဟန်ချင်း တူညီကြသည်' ဟုဆိုခဲ့သည်။^၉ ဘိက္ခု ဉာဏမောဠိကမူ အရှင်ဓမ္မပါလ သီဟိုဠ်သို့ ရောက်မရောက် အသေအချာ မဆိုနိုင် ဟုဆိုသည်။^{၁၀} သာသ နဝံသကျမ်းကမူ အရှင်ဓမ္မပါလ နေထိုင်ရာ ဗဒရတိတ္ထသည် ဒမိဠတိုင်း၌ ပါဝင်ပြီး သီဟဠဒီပနှင့် အလွန် မဝေးကွာသောကြောင့် ထိုအရှင်အား သီဟိုဠ်နိုင်ငံသား အဖြစ် ယူဆသည်။^{၁၁}

အေပီ ဗုဒ္ဓဒတ္တထေရ်က အဆိုပါ ဗဒရတိတ္ထကျောင်း တည်ရှိရာ အရပ်သည် ယခုအခါ နာဂပဋ္ဌန် (Naga-pattan) ဆိပ်ကမ်းမြို့ဖြစ်ပြီး ယင်းမြို့သည် အိန္ဒိယတောင်ပိုင်း တန်ဂျီ (Tanjore)မြို့၏အရှေ့ဘက် ၃၄-မိုင်ကွာရှိ ကိုရိုမန်ဒေါလ် ကမ်းရိုးတမ်းဒေသ ပင်လယ်ကမ်းခြေတွင် ရှိလျက် ယခုတိုင် နာဂပဋ္ဌန် ဟုခေါ်ကြောင်း သိရသည်။^{၁၂} တန်ဂျီ (တဉ္စ) သည် အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂဟကျမ်းပြုဆရာ အရှင်အနုရုဒ္ဓါ သီတင်းသုံးခဲ့ သည့် မြို့လည်း ဖြစ်သည်။

ပါဠိစာပေ ပညာရှင် ဘီစီ လော (B.C. Law) အလိုအရမူ 'အရှင်ဓမ္မ

ပါလသည် တမီးလ် (Tamil)နိုင်ငံ၊ ကန္နိပုရမြို့၌ ဖွားမြင်ခဲ့ပုံရသည်။ တရုတ် ရဟန်းတော် ဟူယင်ဆန်သည် ခရစ်နှစ် ၆၄၀-၌ ကန္နိပုရသို့ ရောက်ခဲ့သည်။ ထိုစဉ်အခါ ၎င်းမရောက်မီ အလွန် မဝေးကွာသည့် အချိန်က ထိုဒေသ၌ အလွန်ကျော်ကြားခဲ့သူ အရှင်ဓမ္မပါလသည် ကန္နိပုရမြို့သား ဖြစ်၏ဟု ၎င်း၏ မိတ်ဆွေရဟန်းများက ၎င်းအား ပြောဆိုကြကြောင်း မှတ်တမ်းတင်ခဲ့သည်'ဟု ဆိုသည်^{၃၅}။

ကန္နိပုရဗ္ဗာ အရှင်ဓမ္မပါလသည် နာလန္ဒတက္ကသိုလ် ကျောင်းအုပ် မဟာယာနဂိုဏ်းသား ဖြစ်သည်ဟူသော ပညာရှင်အချို့၏ အဆိုကို သုတေသီ ပုဂ္ဂိုလ်များ လက်မခံကြပေ။ အကြောင်းမူ ဟူယင်ဆန် ရောက်ချိန်က ကန္နိပုရမြို့သည် မဟာယာန မဟုတ်ဘဲ ထေရဝါဒ ထွန်းကားနေသောကြောင့် ဖြစ်သည်။ ကန္နိပုရသား ထေရဝါဒ ရဟန်းတော်များက ၎င်းတို့၏ ကျော်ကြားသော ထေရဝါဒဂိုဏ်းသား အရှင်ဓမ္မပါလ အကြောင်းကို ပြောပြသောအခါ အရှင်မြတ်အကြောင်းကို မသိသေးသော ဟူယင်ဆန်သည် အမှတ်မှားသွားပြီး မဟာယာန ဂိုဏ်းသုံး ဗေဒိသတ္တ-ဟူသော ဝိသေသနဖြင့် မှတ်တမ်းတင်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်ဖွယ်ရှိကြောင်း ဆိုကြသည်^{၃၆}။

ကန္နိပုရမြို့မှာ အိန္ဒိယတောင်ပိုင်း ဒက်ခန်(Dekkhan) နယ်၊ မဟာရဋ္ဌပြည်နယ်၊ မြို့တော် မဒရပ်၏ အနောက်တောင်ဘက် ၄၅၀-မိုင်အကွာရှိ ယခုအခေါ် ကွန်ဂျီဗာရမ် (Conjevaram)မြို့ ဖြစ်သည်။ ယင်းမြို့မှာပင် အဋ္ဌကထာ ကျမ်းပြုဆရာများ ဖြစ်ကြသည့် အရှင်မဟာဗုဒ္ဓဇယာသနှင့် အရှင်ဗုဒ္ဓဒတ္တတို့လည်း ရံဖန်ရံခါ သီတင်းသုံးခဲ့ဖူးကြောင်း ဖော်ပြခဲ့ကြသည်။ ယင်းဒေသသည် ရှေးအခါက မြန်မာနိုင်ငံ မွန်တလိုင်ဒေသနှင့် ကူသန်းသွားလာမှု ရှိခဲ့သည်ဟု ဆိုသည်^{၃၇}။ ယင်းဒေသတွင် ထိုခေတ်အချိန်က ထေရဝါဒဗုဒ္ဓ သာသနာတော် အလွန်ထွန်းကားခဲ့သည်ဟု ယူဆရသည်။

အရှင်ဓမ္မပါလ မထေရ်သည် ကန္နိပုရမြို့တွင် ဖွားမြင်သော်လည်း သာသနာ့ ဝန်ထမ်း ရဟန်းဘဝသို့ ရောက်သောအခါ သီဟိုဠ်ကျွန်း အန

ရာမြို့၌ ပညာဆည်းပူးသော အချိန်မှတစ်ပါး နာဂပဋ္ဌန် ဆိပ်ကမ်းမြို့၌ ပင် သီတင်းသုံးခဲ့ပုံရသည်။ ထိုခေတ်က ဗုဒ္ဓသာသနာတော်၏ အချက်အချာ နေရာဒေသ ဖြစ်သော ကန္နိပုရမြို့သို့လည်း ရံဖန်ရံခါ ကြွရောက်၍ သီတင်းသုံးခဲ့နိုင်ရာသည်။ ဟူယင်ဆန်သည် ကန္နိပုရမြို့သို့ ရောက်စဉ်က မိမိကြားသိရသည့် အရှင်ဓမ္မပါလ၏ ဘဝဖြစ်စဉ်နှင့် ပတ်သက်၍ စိတ်ဝင်စားဖွယ် မှတ်တမ်းတင်ခဲ့ပုံမှာ ဤသို့ဖြစ်သည်-

အရှင်ဓမ္မပါလမထေရ်သည် အမတ်ကြီးတစ်ယောက်၏ သားဖြစ်ပြီး ငယ်စဉ်ကပင် ပညာထူးချွန် ထက်မြက်သူ ဖြစ်သည်။ သူ၏ဉာဏ်ပညာ စွမ်းရည်မှာ ကြီးလေပို၍ထက် မြက်လေဖြစ်ရာ ဘုရင်နှင့်မိဖုရားက သိသဖြင့် သမီးတော်နှင့် လက်ထပ်ထိမ်းမြားရန် စီမံကြသည်။ အိမ်ထောင်သားမွေး မပြုလိုသော ဓမ္မပါလလောင်းလျာ လုလင်ပျိုသည် စိတ်မချမ်းမသာ ဖြစ်လွန်းမက ဖြစ်သဖြင့် လက်ထပ်မည့် ညနေတွင် တိတ်တဆိတ် ထွက်ပြေးသည်။ လီရာပေါင်း များစွာ ကွာဝေးသော နေရာရှိ (လီဟူသည် ရှေးခေတ် တရုတ်ပြည်သုံး ခရီးအတိုင်းအတာစကား ဖြစ်သည်။ ၁-လီမှာ ပေ ၁၀၀၀-ရှိ၍ ၅-လီသည် ယခုခေတ် မိုင်အားဖြင့် ၁-မိုင်ခန့်ရှိကြောင်း သိရသည်) တောင်ပေါ် ဘုန်းကြီး ကျောင်း တစ်ခုသို့ ရောက်သွားသည်။ ထိုကျောင်းမှ ဆရာတော်များသည် လုလင်ပျိုကို တွေ့ရှိ၍ မေးမြန်းသော အခါ လုလင်ပျိုက အကြောင်းစုံကို လျှောက်ထားလျက် သာသနာ့ဘောင်သို့ သွတ်သွင်းပေးရန် တောင်းပန်သဖြင့် ဆရာတော်များက လုလင်ပျိုအား ရဟန်းပြုပေးလိုက်ကြသည်။ လုလင်ပျိုသည် အရှင်ဓမ္မပါလဟူသော ဘွဲ့ အမည်ဖြင့် ရဟန်းဘဝကို ရသည့်နေ့မှစ၍ ပညာကိုသာ စူးစူးစိုက်စိုက် လေ့လာ ဆည်းပူးသည် ^{၃၈}။

အနစ်ချုပ် သုံးသပ်ချက်

အထက်ပါ ဖော်ပြချက်များကို အနစ်ချုပ်သော် အရှင်ဓမ္မပါလသည် အေဒီ ၆-ရာစု နှောင်းပိုင်းတွင် ပေါ်ထွန်းခဲ့သည့် အိန္ဒိယတောင်ပိုင်းသား ဖြစ်ဖွယ်

ရှိသည်။ သီဟိုဠ်ကျွန်း၊ အနုရာပုရမြို့ရှိ မဟာဝိဟာရ ကျောင်းတိုက်နှင့် ဆက်စပ် ပတ်သက်မှု ရှိခဲ့ပြီး အရှင်မြတ်ဘဝ၏ အချိန်ကာလ များစွာကို အိန္ဒိယတောင်ပိုင်း နာဂပဋ္ဌန်မြို့ရှိ ဓမ္မာအသောကမင်း၏ ကောင်းမှု ဗဒရ တိတ္ထကျောင်းတွင် ကုန်လွန်ခဲ့ဖွယ်ရှိသည်။ အရှင်မြတ်၏ ဘဝဖြစ်စဉ်၏ အနီးစပ်ဆုံး ဖြစ်နိုင်ခြေကို ဤမျှသာ ခန့်မှန်းကြည့် နိုင်ပါလိမ့်မည်။

ပြုစုကျမ်း စာရင်း

အရှင်ဓမ္မပါလ ပြုစုသည့် ကျမ်းများကို စာရင်းပြုလျှင် အောက်ပါ အတိုင်း တွေ့ရသည် -

- ၁။ ဥဒါနအဋ္ဌကထာ (စာမျက်နှာ-၃၉၃)
- ၂။ ဣတိဝုတ္တကအဋ္ဌကထာ (စာမျက်နှာ-၃၅၅)
- ၃။ ဝိမာနဝတ္ထုအဋ္ဌကထာ (စာမျက်နှာ-၃၃၄)
- ၄။ ပေတဝတ္ထုအဋ္ဌကထာ (စာမျက်နှာ-၂၆၉)
- ၅။ ထေရဂါထာအဋ္ဌကထာ ပ၊ ဒု (စာ-၁၀၃၁)
- ၆။ ထေရီဂါထာအဋ္ဌကထာ (စာမျက်နှာ-၃၀၅)
- ၇။ စရိယာပိဋကအဋ္ဌကထာ (စာ-၃၂၈)
- ၈။ နေတ္တိအဋ္ဌကထာ (စာမျက်နှာ-၂၇၆)
- ၉။ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂမဟာဋီကာ ပ၊ ဒု (စာ- ၉၀၆)
- ၁၀။ ဒီဃနိကာယဋီကာ ပ၊ ဒု၊ တ (စာ-၁၀၅၅)
- ၁၁။ မဇ္ဈိမနိကာယဋီကာ ပ၊ ဒု၊ တ (စာ-၁၁၆၀)
- ၁၂။ သံယုတ္တနိကာယဋီကာ ပ၊ ဒု (စာ-၈၉၆)
- ၁၃။ နေတ္တိဋီကာ (စာမျက်နှာ-၁၅၁)
- ၁၄။ ဇာတကဋီကာ (ပုံနှိပ်မှု မတွေ့ဖူး)

စုစုပေါင်းအုပ်ရေ ၁၄၊ အတွဲ-၂၁ တွဲခန့် ရှိပြီး စာမျက်နှာပေါင်း ရှစ် ထောင် နီးပါးမျှ ရှိသည်။ ပေရွက်ပေါ်တွင် ကညစ်ဖြင့် ရေးရသည့် ခေတ်၌ ထိုမျှလောက်သော စာမျက်နှာများကို ရေးသား အားထုတ်ရာ၌ အရှင်

မြတ်၏ အဓိက ရည်ရွယ်ချက်ကား လောက၌ မြတ်ဗုဒ္ဓ၏အဆုံးအမ ကြာ ရှည်စွာ တည်တံ့ရန်သာတည်း။

ကျမ်းပြုဆုတောင်း

အဋ္ဌကထာ၊ မဟာဋီကာ ကျမ်းပြုဆရာကြီး အရှင်မဟာဓမ္မပါလ မထေရ် သည် ကျမ်းစာ ပြုစုရသည့် ကုသိုလ်အထူးနှင့် ပတ်သက်၍ မိမိ၏ဆန္ဒကို နိကာယ် ဋီကာများမှတစ်ပါး ကျန်ကျမ်းစာ အားလုံးတို့၏ နိဂုံး၌ အောက် ပါအတိုင်း ထပ်တူညီစွာ ဖော်ပြခဲ့သည်-

ကျမ်းစာပြုစု၍ ရရှိသော ကုသိုလ်ထူးကြောင့် လောက၏ ကိုး ကွယ်ရာ ဘုရားရှင်၏ သာသနာတော်၌ သတ္တဝါခပ်သိမ်း သက် ဝင်ယုံကြည်ကြပြီး ကိုယ်ကျင့်သီလ စင်ကြယ်ကြလျက် ဝိမုတ္တိ သုခ ရသကို ခံစားနိုင်ကြပါစေ။

သဒ္ဓမ္မသုံးဖြာ သာသနာတော်သည် လောက၌ ကြာမြင့်စွာ တည် တံ့ပြီး ထိုသဒ္ဓမ္မ၏ အဆုံးအမ၌ သတ္တဝါခပ်သိမ်း ထာဝရ ရိုသေ လိုက်နာ၍ အလေးဂရု ပြုကြပါစေ။

မိုးပဇ္ဇန်သည် မှန်ကန်စွာ ရွာသွန်းဖြိုး၍ ရေမြေ့သနင်း ပြည့်ရှင် မင်းကလည်း သူတော်ကောင်းတရားကို နှစ်သက်ပြီး လူအပေါင်း ကို မွေ့နှင့် အညီသာလျှင် စိုမိုးအုပ်ချုပ်ပါစေ။

ကျမ်းကိုးစာရင်း

- ^၁ *Pali Literature of Ceylon*, p. 114. သီဟိုဠ်ပါဠိစာပေသမိုင်း ကျမ်းပြု သီဟိုဠ်ပညာရှင် မာလာလာဆေကေရသည် သစ္စသင်္ခေပ ကျမ်းနှင့် အဘိဓမ္မအနုဋီကာတို့ကို အခြားနာမည်တူ စူဠဓမ္မပါလ မထေရ်ရေးသည်ဟု ယူဆခဲ့သည်။ အဘိဓမ္မအနုဋီကာနှင့် ဗုဒ္ဓဝံသ ဋီကာတို့ကို သီဟိုဠ်အက္ခရာနှင့်ပင် မတွေ့ဖူးဟု ဆိုသည်။
- ^၂ *Hand Book of Pali Literature*, p. 100
- ^၃ *Ibid*, p. 112.
- ^၄ Buddhadatta, *Corrections of Geiger's Mahavamsa* etc. p. 196-197)
- ^၅ *Hand Book of Pali Leterure*, p. 49.
- ^၆ ယံ ပန ကေဓိ ဗဟိဒ္ဓါ ဟတ္ထိအာဒိဒဿဝစနံ ပကတိဝဏ္ဏံ အဝိဇ္ဇာတိတ္တာတိ ဝစနေန ဝိကုဗ္ဗနိဒ္ဓိဘာဝေန ဝိရုဇ္ဈတိ (ပဋိသံ-ဋ ၂၊ ၂၇၆) တိ ဝဒန္တိ၊ တဒယုတ္တံ (ဝိသုဒ္ဓိ-ဋီ ၂၊ ၃၆)။
- ^၇ ယံ ပနေတေသု အတ္ထုဗျူနေသု ဝတ္တဗ္ဗံ၊ တံ နေတ္ထိအဋ္ဌကထာယံ ဝတ္ထာရတော ဝတ္ထမေဝ။ တသ္မာ တတ္ထ ဝတ္တနယေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗံ (အနုဋီ ၂၊ ၁၈၅)။
- ^၈ သဒ္ဓမ္မာဝတရဋ္ဌာနေ၊ ပဋ္ဌနေ နာဂသာဝယေ။ ဓမ္မာသောကမဟာရာဇ၊ ဝိဟာရေ ဝသတာ မယာ (နေတ္ထိ-ဋ္ဌနိဂုံး)။
- ^၉ *Psalms of Brothren*, Introduction, p. xxv

- ^{၁၀} *Path of Purification*, Introduction, p. xxx
- ^{၁၁} သာသနဝံသ၊ စာ-၃၆။
- ^{၁၂} *Corrections to Geiger's Mahavamsa*, pp.196-197
- ^{၁၃} Law. B.C., *History of Pali Literature*, Vol. II. p. 392
- ^{၁၄} Rays Devid, *Eneyclopaedia of Religion and Ethics*, IV p. 701
- ^{၁၅} Bode, M.H., *Pali Literature of Burma*, p. 8
- ^{၁၆} S. Beal, *Buddhis Records of the Western World II*, p. 229